DOI 10.26886/2520-7474.5(43)2020.12

UDC: 378:005.51:351.746.1

**ON THE ISSUE OF NATIONAL SECURITY STRATEGY: A THESAURUS
OF CONCEPTS OF STRATEGIC PLANNING AND FORECASTING**

O. Slabetskyi, Postgraduate student

<http://orcid.org/0000-0001-7955-9904>

e-mail: ukraviatekstil@gmail.com

National Pedagogical Drahomanov University, Ukraine, Kyiv

The theoretical foundations of the national security strategy are substantiated to establish the need to introduce into the educational process the professional training of future specialists - the definitions of «strategy», «strategic planning and forecasting» of national security. The concept of «strategy» by categories of philosophical-fundamental vision and technological-semantic representation of perspective management of future development of future forecasting and planning scenarios under the guidance of specialists with professional security competencies is considered as a process of regulated sequence of planning strategies to ensure effective security policy goals. Aspects of strategic forecasting are singled out - prediction, screening of information data of system analysis of the state and perspective development with assessment of risks and dangers in the field of national security. The definition of «strategic planning» as a function of national security management in the implementation of security policy provides for the definition of strategic goals, objectives and objectives in the system of public administration measures to protect national sovereignty.

Key words: strategy, strategic planning, strategic forecasting, national security, professional training, future professionals.

аспірант, Слабецький О. М. До питання стратегії національної безпеки: тезаурус понять стратегічного планування та прогнозування / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Україна, Київ

Обґрунтовано теоретичні засади стратегії національної безпеки для встановлення необхідності впровадження в освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців – дефініцій «стратегія», «стратегічне планування та прогнозування» забезпечення національної безпеки. Розглянуто поняття «стратегія» за категоріями філософсько-фундаментального бачення та технологічно-семантичного уявлення перспективного управління спрямованого розвитку майбутніх сценаріїв прогнозування та планування під керівництвом фахівців з професійними компетентностями безпеки, як процес регульованої послідовності стратегій планування для забезпечення ефективності досягнення цілей політики безпеки. Виокремлено аспекти стратегічного прогнозування – передбачення, скринінг інформаційних даних системного аналізу стану та перспективного розвитку з оцінюванням ризиків і небезпек у сфері національної безпеки. Конкретизовано визначення «стратегічне планування» як функцію управління нацбезпекою реалізації політики безпеки передбачає визначення стратегічної мети, цілей та завдань у системі державно-управлінських заходів захисту національного суверенітету.

Ключові слова: стратегія, стратегічне планування, стратегічне прогнозування, національна безпека, професійна підготовка, майбутні фахівці.

Вступ. З урахуванням досвіду провідних країн світу варто враховувати соціальні запити на професійну підготовку фахівців для розвитку сфери освіти, науки й інноватики та забезпечення

ефективного функціонування сфери національної безпеки України. Ефективність системи безпеки держави напряму залежить від професійно-компетентних фахівців з питань національної безпеки (держави, суспільства, громадянина, біосоціальної), безпеки життєдіяльності (праці, побутової, харчової, соціального захисту), соціально-економічної безпеки (інституційної, банківської, торгової, інформаційної), екологічної безпеки (природоохоронної, природоресурсної), воєнної безпеки, безпеки інноваційного розвитку суспільства. Вищезазначене обумовило необхідність уточнення тезаурусу понять стратегічного планування та прогнозування у питаннях стратегії національної безпеки.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є теоретичне обґрунтування сентенції основних засад стратегії національної безпеки для встановлення необхідності впровадження в освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців. Завдання дослідження полягає у визначенні дефініції «стратегія», виокремленні семантики планування та стратегічного прогнозування забезпечення національної безпеки у сфері в освіті, науки та інноватики.

Виклад основного матеріалу статті. Тлумачення поняття «стратегія» (з грец. *στратηγία* – «мистецтво полководця») є фундаментальним визначенням основних результатів стратегічного управління як засіб обґрунтування концепції та планування менеджменту пріоритетів футуризму управління з позитивно релевантним програмуванням достатньо доцільного розподілу обмеженості необхідних ресурсів для розвитку. Виокремлюють класифікаційні ознаки розмежування інституційної стратегії та стратегії організації як цілісної єдності методології системного управління мультивекторних сценаріїв та складності проблем перспективного розвитку систем різного рівня та цільової семантики у перспективному

розвитку та часткових суб'єктів як окремих стратегічного управління, прогнозування, запобігання та їх усунення. Тлумачення генези «стратегія» розглядають від трактування категорії концептуально-фундаментального бачення до технологічно-функціонального представлення: перспективного менеджменту керівника (лідера) з футуристичним мисленням виокремлення вектору розвитку сценаріїв майбутніх подій у прогнозованих умовах трансформації системи як об'єкту управління, за яких передбачення фахівця підтверджується (за Б. Крозбі [1]); процесу концептуального вирішення свідомо регульованої послідовності цілеспрямованих стратегій планування для вирішення інституційних цілей визначеної політики і її учасників (власників, виконавців, замовників, споживачів та соціуму) релевантної реалізації (за К. Ендрюс [2, 3, 4]); концептуально-технологічної аксіології здійснення організації – світогляду (з англ. – perspective) усвідомлених цінностей, поведінки для досягнення спільної мети, визначеної позиції (з англ. – position) інституційного реноме в соціумі як сегменту бізнес-потенціалу організації, зразків алгоритмів (з англ. – patterns) функціонування організації, балансу їх взаємоузгодження, варіювання (з англ. – ploy) маневреності конкурентноспроможності, плани (з англ. – plans) цільового управління (за Г. Мінтцбергом [5]); технологію стратегічного планування та принцип встановлення відповідності інституційної структури управління стратегії організації та інструмент зосередження організаційних ресурсів у пріоритетних векторах розвитку установи (стратегія як технологія довгострокових цілей, які обумовлюють інституційну будову управління) (за А. Чандлером [6, 7]); стратегічний підхід адміністративного персоналу до розроблення цілеспрямованих системних дій на очікуванні показники досягнення заданих параметрів ефективності системи управління (за А. Томпсоном і А. Стріклендом [8]);

незалежність раціоналізації менеджменту процедур технічного регулювання неангажованої (суб'єктивно-орієнтованого ставлення управлінців) системно-управлінської діяльності (за Н. Алексєєвим [9]); нормування діяльності абстрагованої за змістом як настанови технічного регулювання реалізації процесного та системного підходів у досягненні мети шляхом вирішення стратегічних завдань (формалізація такої діяльності забезпечує релевантність через стратегічні цілі, стиль мислення зрелізований у діях ділової поведінки у довготривалій перспективі розвитку) за О. Анісімовим [10].

Розлоге тлумачення поняття «стратегія» може бути терміноване в часовому виразі. Часовий градієнт регламентації визначається в умовах проблематики поставлених завдань, за складністю прогнозованих, передбачених та виявлених ситуацій або з метою їх запобігання та усунення, в залежності від цілепокладання та за ступенем варіабельності зовнішнього впливу навколишнього середовища та визначається в короткострокових та довгострокових перспективах обґрунтування, розроблення та впровадження з апробацією й експертним оцінюванням ефективності стратегічних планів розвитку. Її розглядають як засіб та інструмент реалізації управлінського потенціалу для запобігання ризиків і небезпек, які порушують рубежі витривалості системних пріоритетів суспільних цінностей та інституційної стабільності соціо-економічного та еколого-безпечного розвитку установи. Зосереджене бачення визначення «стратегії» дуальне як концепції, яка визначає наріжні вектори розвитку, «дерево цілей» та стратегічну мету, досягнення якої детерміноване, так і конкретизованого у механізмах, формах, засобах, методах та інструментах, її здобуття у вигляді –стратегічного плану (формалізованого документопорядження проектного комплексу уможливлення пріоритетних стратегем реалізації місії та візії абриса

стратегії розвитку території, акваторії, галузі, типу господарювання в інституційній архітектоніці ієрархії системи управління).

Поняття «стратегії» визначають за етапами її підготовки та реалізації – прогнозування, планування, управління та експертного оцінювання. Теоретичні і методичні аспекти прогнозування у гарантуванні національних інтересів розглядають як функцію суб'єктів забезпечення національної безпеки, яка включає передбачення, ідентифікацію, системний аналіз та оцінювання невідповідностей та потенційних небезпек у сфері національної безпеки, казуальності причино-наслідкового вияву їх виникнення для розроблення стратегії запобігання. Діагностика показників та індикаторів параметрального оцінювання якості (рівня, ступеня, потенціалу, класу) загроз національної безпеки розпочинається з деструктивних чинників, масштабів розгортання конфліктів та управління ними, які перешкоджають здійсненню державної політики безпеки, обґрунтування та розроблення моделей розвитку складних, загрозливих та катастрофічних ситуацій у сфері національної безпеки, плануються можливі варіанти сценаріїв безпечного розвитку суспільства на засадах сталості, за умов яких передбачається захист – життєдіяльності людини (не лише громадян), соціальних категорій населення, суспільства та державного суверенітету України.

Наукове обґрунтування, розроблення та формування передумов проведення ефективної політики безпеки та державного регулювання національних інтересів є метою прогнозування у сфері забезпечення національної безпеки. Наріжне значення при здійсненні прогнозування динаміки зміни загроз національної безпеки має скринінг достовірності та доведеності прогнозованого інформаційного базису, який уможливорює ймовірність абрису та наповнення квалітологічного стану національної безпеки в футуристичному проектуванні майбутнього з

опрацюванням стратегічних цілей та виробленням пріоритетних орієнтирів системної управлінської діяльності органів державної влади, публічного, муніципального та цивільного управління з визначенням найбільш оптимальних варіантів ефективного функціонування системи захисту національних інтересів та безпеки держави [12, 13].

Однією з функцій управління національною безпекою є стратегічне планування реалізації політики безпеки, яка передбачає цілевстановлення досягнення стратегічної мети, завдань та системи державно-управлінських заходів для гарантування національного суверенітету, збереження національних інтересів захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз у сферах –політичній, економічній, соціальній, воєнній, здоров'язбереження, екологічній, освіти, науки й інноватики, інформаційній, торговій, харчовій та безпеки життєдіяльності й досягнення на засадах сталості прогресивного суспільно-політичного, соціально-економічного та еколого-безпечного розвитку держави (в тому числі біосоціальних, геосферних систем) за дотримання умов збалансованої врівноваженості інтересів захисту та забезпечення соціальних стандартів особи, громадянина, суспільства і держави. Планування синхронізованої синергетики координаційно-субординаційних взаємин органів державної влади та місцевого самоврядування, інституцій громадянського суспільства, силових і збройних структур, які функціонують згідно з чинним законодавством (в тому числі військових угруповань, правоохоронних органів та спеціальних служб), підрозділів цивільного захисту здійснюється для цілеспрямованої координації ефективністю політики безпеки, які згідно чинного законодавства її забезпечують через заходи, механізми та інструменти політичного, правового, організаційного, воєнного, соціального, інформаційного характеру уможливлення національних інтересів (зі виявлення, прогнозування, попередження, нейтралізації,

запобігання та усунення небезпек для особи, громадян, соціуму та держави в цілому), спроможності системи нацбезпеки до функціонального виконання інтеграції України до міжнародних та регіональних систем безпеки. Пріоритетними завданнями є – підготовка обґрунтованих пропозицій щодо нарощення потенціалу ефективності політики нацбезпеки, встановлення стратегічних напрямів розвитку сфери безпеки, реалізація державної політики оборони та військового будівництва, встановлення уповноважених інституцій, які здійснюють вплив на забезпечення нацбезпеки, фінансування заходів щодо її реалізації. Структурно-логічний ланцюг процесу стратегічного планування політики нацбезпеки відповідно представлено у по-кроковій послідовності: вияв узгоджених ініціатив стратегічного планування; встановлення місії, візії, стратегії, цінностей, цілей сфери безпеки, забезпечення моніторингу та системного аналізу зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на державні інтереси задля конкретизації потенційних можливостей, ризиків та загроз, проблем, вирішення яких має основне значення для формування нацбезпеки, розроблення та удосконалення концепцій, парадигм, стратегій, керівних процедур документорегулювання з питань нацбезпеки. Стратегічне планування передбачає матеріально-фінансове забезпечення та врахування потенціалу людських ресурсів запланованих заходів модернізації та імплементації розвитку сфери безпеки (інформаційні дані системного аналізу стану та динаміки розвитку геополітичної, геоекономічної, воєнно-політичної, міжнародної, соціально-економічної та екологічної ситуацій в Україні; скринінгові результати оцінювання стану та тенденцій розвитку сфери безпеки, її завдань та мети за різних умов миру, надзвичайних ситуацій та війни; державне бюджетування). Системність регулювання в сучасних методів стратегічного планування контролюється

нормативно-правовими та технічними регламентами, документовпорядження (їх узгодженого в часі на рівні управлінської ієрархії за семантикою та галузевим призначенням). У межах єдиної європейської зовнішньої та політики безпеки та з урахуванням статутних на нормотворчих положень Стратегії безпеки ЄС та Стратегічної концепції НАТО.

Нормативно-правове регулювання в Україні забезпечується – Конституцією, законами та указами Президента щодо питань національної безпеки та оборони, соціально-економічного розвитку, Стратегії нацбезпеки та Воєнної доктрини та стратегії безпеки, Стратегічно-оборонного бюлетеня, Державних програм розвитку озброєння та військової техніки, реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу.

Суб'єктами планування є ВРУ, Президент України, КМУ, Рада національної безпеки і оборони України, центральні органи виконавчої влади, які здійснюють керівництво Збройними Силами та військовими угрупованнями, Генеральний штаб Збройних Сил України, місцеві державні адміністрації та органи самоврядування. Об'єктами – компоненти системи забезпечення національної безпеки (Збройні Сили України, військові угруповання, інституції виконавчої влади, підприємства та організації, які впливають на нацбезпеку). Загалом в Україні відсутня синхронізація системного документовпорядження з обґрунтування розробки політики національної безпеки, її стратегічного прогнозування та планування з експертним оцінюванням ефективності релевантності (окрім, керівних регламентів оборонного планування). Стратегічне планування враховує моніторинг та системний аналіз сфери безпеки, але не регламентовано систему їх розроблення та функціонування; відсутня методологія та підходи, які забезпечують ефективність моніторингу (окрім, Закону України «Про організацію

оборонного планування»). Ефективність державної політики національної безпеки залежить від створених умов для забезпечення сталого розвитку суспільства, що власне і є місією Стратегії національної безпеки та її прогнозування та планування [16, 17, 18, 19].

Висновки. Здійснено теоретичне обґрунтування сентенції основних засад стратегії національної безпеки для встановлення необхідності впровадження в освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців – дефініцій «стратегія», «стратегічне планування та прогнозування» забезпечення національної безпеки. Тлумачення поняття «стратегія» розглянуто за категоріями філософсько-фундаментального бачення та технологічно-семантичного уявлення перспективного управління спрямованого розвитку майбутніх сценаріїв прогнозування та планування під керівництвом фахівців з професійними компетентностями безпеки; як процес регульованої послідовності стратегій планування для забезпечення ефективності досягнення цілей політики організації; як система корпоративних цінностей формування світогляду, поведінки, визначено ділової та громадянської позиції, амплітуди варіабельності взірців моделей функціонування установи, забезпечення збалансованості, планування; як технологію стратегічного планування та принцип; як стратегічний підхід публічного та адміністративного менеджменту; як конструктивізм процедур менеджменту з технічним регулюванням. Виокремлено аспекти стратегічного прогнозування – передбачення, скринінг інформаційних даних системного аналізу стану та перспективного розвитку з оцінюванням ризиків і небезпек у сфері національної безпеки – як функції суб'єктів, які забезпечують національну безпеку держави за умов встановлення казуальності на засадах сталості, футуризму, інноватики та квалітології для обґрунтування та розроблення стратегії запобігання. Стратегічне планування як функція

управління нацбезпекою реалізації політики безпеки передбачає визначення стратегічної мети, цілей та завдань у системі державно-управлінських заходів захисту національного суверенітету, гарантування збереження державних інтересів у сферах – політичній, економічній, соціальній, військовій, здоров'язбереження, екологічній, освіти, науки й інноватики, інформаційній, торговій, харчовій та безпеки життєдіяльності й їх досягнення на засадах сталості розвитку України як держави з гармонізованою позицією національної самовизначеності та партнерської співпраці на міжнародному рівні з дотриманням умов збалансованої врівноваженості інтересів захисту та забезпечення соціальних стандартів особи, громадянина, суспільства і країни.

Література:

1. Крозбі Б. (1997) Стратегічне планування та стратегічний менеджмент: чим вони відрізняються. Проект USAID «Впровадження змін в політиці».
2. Andrews Kenneth Richmond (1971) The concept of corporate strategy, Richard D. Irwin, Homewood.
3. Andrews Kenneth Richmond (1981) Replaying the board's role in formulating strategy, Harvard Business Review, vol. 59, № 3.
4. Andrews Kenneth Richmond (1984) Corporate strategy: the essential intangibles, McKinsey Quarterly, № 4.
5. Минцберг Г., Альстрэнд Б., Лэмпел Дж. (2000) Школы стратегий. перевод с английского /под ред. Ю.Н. Каптуревского. СПб.: Питербург.
6. Chandler A.D., Jr. (1962) Strategy and Structure: Chapters in the History of the Industrial Enterprise. M.I.T. Press: Cambridge, 1962.

7. Chandler A.D., Jr., Hagstrom P., Solvell O. (eds.) (1998) The Dynamic Firm: The Role of Technology, Strategy, Organization and Regions. Oxford University Press: Oxford; N. Y.
8. Томпсон А.А., Стрикленд А. Дж. (1998) Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: учебник для пер. с англ. под ред. Л.Г. Зайцева, М. И. Соколовой. Москва: Банки и биржи ЮНИТИ.
9. Алексеев Н.Г. (2003) Проектный подход к формированию рефлексивного мышления в образовании и управлении. *Рефлексивно-организационные проблемы формирования мышления и личности в управлении и образовании* / Под ред. И.Н. Семёнова, Т.Г. Болдиной. Москва: ИРПТиГО.
10. Анисимов О.С. (1999) Стратегии и стратегическое мышление (акмеологическая версия). Москва: «АгроВестник».
11. Ковбасюк Ю.В. (за ред.) (2011). Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Київ: НАДУ, 2011. Т. 2: Методологія державного управління / за ред. Ю.П. Сурмін, П.І. Надолішній.
12. Дзьобань О.П. (2010) Інформаційна безпека у проблемному полі соціокультурної реальності: монографія. Харків: Майдан.
13. Присенко Г.В., Равікович Є.І. (2005) Прогнозування соціально-економічних процесів: навчальний посібник. Київ: КНЕУ
14. Рідей Н.М., Сергієнко В.П. (за ред.) (2017) Мультимодусні засади післядипломної освіти для сталого розвитку. Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.
15. Рідей Н.М. (за ред.) (2019) Управління системами післядипломної освіти для сталого розвитку. Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.
16. Кокошин А.А. (2007) О стратегическом планировании в политике. Москва: КомКнига.

17. Семенченко А.І. (2008) Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України. Київ: НАДУ.
18. Ситник Г.П., Олуйко В. М., Вавринчук М.П. (2007) Національна безпека України: теорія і практика. Київ: Вид-во «Кондор».
19. Ситник Г.П. (2010) Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України: у 3 ч. Київ: НАДУ, 2010. Ч. 3.: Державна політика та основи стратегічного планування забезпечення національної безпеки.

References:

1. Krozbi B.(1997) Stratehichne planuvannia ta stratehichniy menedzhment: chym vony vidrizniaiutsia. Proekt USAID "Vprovadzhennia zmin v politytsi" [in Ukrainian].
2. Andrews Kenneth Richmond (1971) The concept of corporate strategy, Richard D. Irwin, Homewood.
3. Andrews Kenneth Richmond (1981) Replaying the board's role in formulating strategy, Harvard Business Review, vol. 59, № 3.
4. Andrews Kenneth Richmond (1984) Corporate strategy: the essential intangibles, McKinsey Quarterly, № 4.
5. Mincberg G., Al'strend B., Lempel Dzh. (2000) SHkoly strategij. perevod s anglijskogo /pod red. YU.N. Kapturevskogo. SPb.: Piterburg [in Ukrainian].
6. Chandler A.D., Jr. (1962) Strategy and Structure: Chapters in the History of the Industrial Enterprise. M.I.T. Press: Cambridge, 1962.
7. Chandler A.D., Jr., Hagstrom P., Solvell O. (eds.) (1998) The Dynamic Firm: The Role of Technology, Strategy, Organization and Regions. Oxford University Press: Oxford; N.Y.

8. Tompson A.A., Stryklend A. Dzh. (1998) Stratehycheskyi menedzhment. Yskusstvo razrabotky y realizatsyy stratehyy: uchebnyk dlia per. s anhl. pod red. L.H. Zaitseva, M.Y. Sokolovoi. Moskva: Banky y byrzhyy YuNYTY.
9. Alekseev N.H. (2003) Proektnyyi podkhod k formyrovaniyu refleksyvnoho myshleniya v obrazovanii y upravlenii. Refleksyvno-organizatsionnye problemy formyrovaniya myshleniya y lichnosti v upravlenii y obrazovanii/ Pod red. Y.N. Semënova, T.H. Boldynoi. Moskva: YRPTyHO [in Ukrainian].
10. Anysymov O.S. (1999) Stratehyy y stratehicheskoe myshleniye (akmeologicheskaya versiya). Moskva: «AhroVestnyk» [in Ukrainian].
11. Kovbasiuk Yu.V. (za red.) (2011). Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia: u 8 t. / Kyiv: NADU 2011. T. 2: Metodolohiia derzhavnoho upravlinnia / za red. Yu.P. Surmin, P. I. Nadolishnii [in Ukrainian].
12. Dz'oban' O.P. (2010) Informaciina bezpeka u problemnomu poli sociokul'turnoi real'nosti: monografiya. Harkiv: Majdan [in Ukrainian].
13. Prisenko G.V., Ravikovich E.I. (2005) Prognozuvannya social'no-ekonomichnih procesiv: navchal'nij posibnik. Kiïv: KNEU
14. Ridei N.M., Serhiienko V.P. (za red.) (2017) Multymodusni zasady pisliadyplomoi osvity dlia staloho rozvytku. Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova [in Ukrainian].
15. Ridei N.M. (za red.) (2019) Upravlinnia systemamy pisliadyplomoi osvity dlia staloho rozvytku. Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova [in Ukrainian].
16. Kokoshin A.A. (2007) O strategicheskoy planirovani v politike. Moskva: KomKniga [in Ukrainian].
17. Semenchuk A.I. (2008) Metodologiya strategicheskogo planuvannya u sferi derzhavnoho upravlinnya zabezpechenniam nacional'noi bezpeky Ukrainy. Kyiv: NADU [in Ukrainian].

18. Sitnik G.P., Olujko V. M., Vavrinchuk M.P. (2007) Nacional'na bezpeka Ukrainy: teoriya i praktika. Kyiv: Vyd-vo «Kondor» [in Ukrainian].
19. Sitnik G.P. (2010) Konceptual'ni zasadi zabezpechennya nacional'noi bezpeky Ukraïni: u 3 ch. Kyiv: NADU. CH. 3.: Derzhavna politika ta osnovi strategichnogo planuvannya zabezpechennya nacional'noi bezpeky [in Ukrainian].

Citation: O. Slabetskyi (2020). ON THE ISSUE OF NATIONAL SECURITY STRATEGY: A THESAURUS OF CONCEPTS OF STRATEGIC PLANNING AND FORECASTING. Frankfurt. TK Meganom LLC. Paradigm of knowledge. 5(43). doi: 10.26886/2520-7474.5(43)2020.12

Copyright: O. Slabetskyi ©. 2020. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.